

El sənəti - el şöhrəti

Məişətimizlə bağlı olan müxtəlif dekorativ-tətbiqi sənət nümunələri çoxdandır ki, dünyanın müxtəlif guşələrində - nüfuzlu muzey və şəxsi kolleksiyalarda saxlanılmaqla, xalqımıza şöhrət qazandırmaqda, hamımıza başucalığı gətirməkdədir. Qədim zamanlardan başlayaraq yurdumuza üz tutan əcnəbilər sənətkarlığın çox yüksək səviyyəyə çatdığı ölkəmizdən heç vaxt əliboş geri dönməyiblər, desək, yanılmırıq. Başqa sözlə desək, zaman-zaman gücü çatanlar sanballı, buna imkanı olmayanlar isə həmcə kiçik, lakin dəyər etibarilə qiymətli olan sənətkarlıq nümunələrini vətənlərinə aparırlar. Bu mənada azərbaycanlı sənətkarların gözlərinin nuru, əllərinin və ürəklərinin hərarəti ilə ərsəyə gətirdikləri dekorativ-tətbiqi sənət əsərlərinin sorağının ABŞ, İngiltərə, Fran-

sa, Türkiyə, Macarıstan, Rusiya, İsveçrə, Almaniya, İran və s. ölkələrdən gəlməsi də təbii qəbul olunur. “Şeyx Səfi” xalısı (XVI əsr, London, Viktoriya və Albert muzeyi), “Bədii qalxan” (XVI əsr, Moskva, Silah palatası), “Bürünc lüləyin” (XIII əsr, Sankt-Peterburq, Dövlət Ermitajı), “Bürünc tiyan” (XIV əsr, Sankt-Peterburq, Dövlət Ermitajı), “Süjetli xalça” (XVI əsr, Budapeşt, Dekorativ sənətlər muzeyi), “Qızıl bilərzik” (e.ə. VIII-VII əsrlər, Nyu-York, Metropoliten muzeyi) və “Bürünc dolça” (XII əsr, Paris, Luvr muzeyi) belə sənətkarlıq incilərindəndir. İndiki halda əsas məqsədimiz hər birimizə müəyyən mənada qürur bəxş edən və artıq tarixə qovuşanları keçmiş xatırlamaqla yanaşı, sənətkarlıq sahəsində qazanılan əski şöhrətin müasir durumunun heç də xoşagəlmən olmadığını vurğulamaqdır. Çox təəssüf ki, bir vaxtlar Naxçıvan, Gəncə, Qazax, Quba, Bakı, Şəki, Şamaxı və Qarabağ ustalarının bacarıqlı əlləri ilə yaradılmış sənət möcüzələri haqqında indi ancaq keçmiş zamanda danışırıq. Görəsən aqillərin nə vaxtsa fəxrli dilə gətirdikləri “El sənəti-el şöhrətidir” deyimi niyə unudulub, bu qədər kəsərdən düşüb? Biz nə vaxta kimi sələflərimizin qazandıqlarını özümüzə qalxan edəcəyik? Bəlkə xalça, parça, tikmə, zərgərlik, misgərlik və digər sənətkarlıq sahələri ilə şöhrət əldə etmək, gəlir əldə etmək mümkün deyil? Düşünmürəm! İnanıram ki, adları vurğulanan sənətkarlıq sahələrini dirçəltməklə həm çoxsaylı sənət yangılı insanları işlə təmin etmək, həm də milli büdcəyə duyulması töhfə vermək mümkündür... Açıqını deyək ki, bu gün Gəncə çini zavodunun bağlı qalması, Bakı saxsı zavodunun potensialından istifadə etməməsi, ölkəni gözəllik nümunələri ilə təmin edən Azərbaycan Bədii Fondunun “yarımcan” vəziyyəti, məşhur Lahic misgərləri-

nin qalayçılıq etmələri və digər sənətkarlığa biganəliyi sərgiləyən məqamlar yumşaq desək, ürək ağrıdandır. Sənətkarlıq ənənələri təhsillə qazanılmaz, o, nəsil-dən-nəslə ötürülür. Bu mənada artıq dünyasını dəyişmiş bir çox ustaların sənət sirlərini özləri ilə aparmaları ancaq təəssüf doğurur. Bu xoşagəlməz mənzərə davamlı şəkildə olduğundan, indi geri qaytara bilməyəcəyimiz şeylər duyulması dərəcədə çoxdur. Susmalıyıq, yoxsa həyəcan səsinə ucaltmalıyıq? Elə isə gəlin “ Nə etməli? sualına birlikdə cavab axtaraq...

Ziyadxan ƏLİYEV

*Azərbaycan Respublikasının
əməkdar incəsənət xadimi,
sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru*

